

ОПОЛКЪ
ИГОРЕВИМ

з віршованих
перекладах

ВІДОННЕ

ДЛЯ НАЧІСЛА КРАЇНИ
КАВТЕРНЬОЇ РАДИ

Кriegsbibliothek des Gesamtukrainischen Kulturrates.

Das Lied von Ihors Heerfahrt

Ukrainisches Heldengedicht aus dem XII. Jahrhundert

in modernen poetischen Übersetzungen.

ВОЕННА БІБЛІОТЕКА КУЛЬТУРНОЇ РАДИ.

НАЦІОНАЛЬНА
ПАРЛАМЕНТСЬКА
БІБЛІОТЕКА
УКРАЇНИ

ВІДЕНЬ, 1915.

НАКЛАДОМ ЗАГАЛЬНО-УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРНОЇ РАДИ.

вір, який ніколи не старієть ся, який заєдно притягає читачів невичерпаною глибиною чуття, богатством думок, красою вислову, найцінніший твір давньої української літератури — „Слово о полку Ігоревім“.

До нині не знаємо, хто, де і коли написав його, в добрій, чи в злій долі, на хосен, чи на горе для себе. Я пріцинь той чоловік такий нам клизький, такий дорогий, з такою пошаною слухаємо його — бо се безперечно великий чоловік, г'еній, котрий зміг сказати нам вічне, непроминаюче слово, мистиць, що змалював ніколи не линаючий образ, вложив живу мозайку з найцінніших бісерів і жемчугів. І хоч та ж мозайка нині сильно вшкоджена, хоч неодного каміньчика в ній бракує, то мимо того наше око качить єї зміст і не тільки цю качить, але чим більше вдивляеть ся, тим більше того змісту і краси відчуваеть.

Петро „Слова о полку“ взяв так само собі звичайну тему — похід кількох українських князів на Половців.

Такі події відбували ся тоді доволі часто. Але як гін єї представив, як живо змалював, як вистро зрозумів причини невдачі й єї погубні наслідки! Се був не тільки перворядний

однѣ державѣ і для всѣхъ насъ близька ѣ жизненна справа рѣшаєть ся надъ Дономъ. Спѣшіть ся! Донъ васъ кличе!“

Акъ давно доѣхли ся ті слова зъ широкой грѣди поета-пророка, а прецінь кони не прогомонѣли до нинѣ. І вса таа його трикога о вѣдѣчність України єсть нинѣ нашою трі-вогою, його вѣль нашимъ народнімъ болемъ, його великнй смѣтокъ смѣткомъ Украинської землѣ. Ї прецінь і нинѣ якийсь таємннй голосъ кличе насъ на сѣдъ, де рѣшаєть ся наша народна справа, ѣ каже, цю леб шоломомъ напемо ся води зъ синього Донѣ, леб ѣвремѣ рабами.

Читаємо „Слово о полкѣ“, акъ якийсь заповітъ велнта предка, акого ми до нинѣ не вѣли в снлѣ здѣйснити. Не вѣли к снлѣ? Чи справдѣ? Чи може не хотѣли, не спѣшали ся, забѣли? І в нашѣй дѣшѣ починаєть ся вѣдѣвати народна спокѣдъ, починають вистѣпати обвинѣваченна самого себе, прихѣдять до слова нашѣ класнѣ грѣхи.

Великѣ снлѣ мае „Слово о полкѣ“ — снлѣ зворѣшѣ-ванна народноѣ сокѣсти, мѣць розсѣвѣтлюванна темрѣки, і жаден ннѣшннй нашъ тѣвр, крѣмъ дѣжнихъ Шевченка, снлѣ тоѣ к такѣй великѣй мѣрѣ не мае.

Се внѣмковнй, зовсѣмъ внѣмковнй тѣвр, в акѣмъ глѣ-енна чѣтга рѣкнаєть ся висотѣ дѣмки, в акѣмъ знанне розсѣвѣтлює дорогѣ передъ ѣсновнѣдѣннемъ, в акѣмъ реалнѣе життѣ перетѣплаєть ся в хрѣсталикѣ форми краси. Тѣвр, акнй вартѣ і тѣрѣва пѣзнати.

Перша дѣрѣкована зкѣтка про „Слово о полкѣ“ ѣвила ся в однѣй францѣзькѣй часѣписнѣ зъ 1797 рокѣ. Зкѣцѣрала вона

Хто любить і розвміє голос давнини, най саде в ті-
ни того дерева мисли, най наставить уши і відчинить серце,
а може кчєе, як гень-гень, далеко, шбмить степова трава,
ак к грїзнє, чорнє ніч незвісними дорогами сьнєть са
к сталь заквті Ігорєві війська, ак лисиці бршєть на їх
червоні цити, ак вие пажерливий вовк, ак бог темраки,
Дня, залтає з верхє дерева на землю і ак хоробрий не-
встрашений князь кидє великий клнч: „На Дон, на Дон!
Ходїм головє положить за рїднє землю, ако шоломом на-
пити са води з синього Донє!“

Крїзь простори віків, крїзь лрвги недолі, крїзь море
слїз і крови, що розлило са від тої пори по стєнах і ла-
нах України, летить до нас сїй великий, чистий, могвчий
голос і кзивє нас до недовєршиного дїла.

Богдан Лепкий.

и не добре вблови нам, браття,
Старосьвітським ладом засьпівати
Про лицарський похід, про завзяття

Кназя Ігоря? Час звеличати
Сьмні бої! Час правді до слова!
Ак Божн, — ми не годні сьпівати.

Гей Божне, дивнаж твоє мово!
Раз, як вовк коня мчить ся степами,
То щибече, аж ходить дієрова,

То зніметь ся і під небесами
Ак орел гордо—пишно вьвє . .
Гей, мистиць вьв Божн над мистцями!

Ак вьвло давнинь спогадє
І незгоди князів й коромолн,
То на стадо лебедїк пьскає

Свої хижі і вистри соколн.
Доженєж котрий сокіл лебедю —
Лебідь сьпів починає в поли,

Ак княжне Мрославе, ак Редєдєю
Бене Мстиславе 8 двобою, ак Бдалий
Князь Роман воював . . . Не лебєдєю

То сокіл доганяє, гєнь — в дали,
Лиш Божн свої пальці пьскає,
Біці пальці на стрьни, — цок гралн

Князям слаєв і честь повідали.

Бдармож в стрьни! Гєй, пісне, озєн сє,
Про давні часн Болоднмира,
Я на Ігорю, пісне, спннн сє.

Ігор князь — сє дьша дьжа, щнра,
Кін і головє носить недаром,
Я не любєть ледачого мнра.

Наповннє сє він военннм жаром
І дрьжннє повів молодєцькє,
Цокєн гострнм мєчєм і пожаром

Покаратн ордє полоєцькє.

ГЛАНЬЕ Ігор на сонце, на яснє,
Бачить — сонце затьмило
сє, гаснє.

ГЛАНЬЕ Ігор на свою дръжінє —
Лицарі хилать головє в долиньє.

Каже Ігор до ннх: „Братта, годї!
Льчше згинємо всі в походї,

Льчше зложимо головє в полі,
Нїж єбдємо каратись в неволї.

Бїдїпнємож ми конї з припонє
Й помчимо сє до синього Донє,

Щок шоломом води там зачерти,
Яко копє зломити, й змерти!“

Гій, Боане, соловію
світлої дови, старої!
Коб то ти оццєбѣтав нам
нині Ігорєкі вої!

Коб ти скочив соловієм
по дерєвѣ гадки-мисли,
або знає са орлом в горѣ
гнѣ, дѣ облаки навєсли,
і оповив вінком слави
подєнг нашої години,
линьчи слѣдом Троана
через доли на вершини!
Ти повинен би співати
Ігорєви пісню радо:
То не вѣрѣ в стѣп широкий
занєсла соколів стадо —
то біжить на Дон великий
глайворонне препогане!
Я чи так би засьпівати,
внѣкѣ Белєсїв, Боане:

Іржуть коні за Сьлою,
в Книв слава йде на гори;
трвен трвельть в Новгороді,
в Пятнелі ждуть прапори.
Ігор каже свого брата
Ксеволода дожидати.
Бый-Тур Ксеволод говорить:
„Ігорю, єдиний брате,
сьвіте сьвітлий мій — ми оба
Сьвятославові синове!
Сїдай, брате, свої коні,
бо в мене все готове.
Коні сїдані ще в Курськѣ.
Я Кургане слаєні в мене:
все під трьбами сповите,
під шеломами пецене
й годоване конець копа.
Ксі дороги переблани;
напрвжені в них лѣки,
отворені в них тѣли.
Скачуть сїрими вовками
в чистім полі без обави,
щоб собі добѣти чести,
а князєви своемѣ слави.“

к стѣпнѣ Игор князь ѹ стрѣмѣ
Золотѣ — задріжала землѣ.

Як пѣстнѣ са в пахѹчі стѣпи,
То зайшли йомѹ пѣть чорні тѣми.

Птах зевдне са зі снѹ. Змежи гір
На дорогѹ швѣльнѹє дикий звѣір.

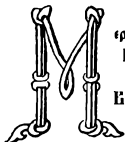
Я на дѣрѣві, нїби той дзвїн
Дне гѹкає, що чѹти за Дїн:

„Корсѹнь, Сѹрож, Посѣлє, стѣпи,
Тѣмѹторокань! Зевди са, не спи!“

І зевдились. Жене наеманнѣ
й стѣпи половецькѣ племѣ.

Опівночи телїги скриплать,
Мов трївожні левѣдї лчать.

Меркне ніч. Ранна зорж пала,
Над полами це вносить імла.

Гіже замовк в корчах соловій,
І галкй підняла гамір свій.

Меркне ніч над степом. Скоро світ —
Щити наші стоать, ніби пліт.

Щити наші стоать, ніби мър,
Мок червоний протагнений шнър.

Я що щит — то лицарь. Ъ невідомъ пѣть
Бни по слакѣ князєви ідѣть.

В ПАТНИЦЮ РАНО В РАЦІ
ЧАС КРІВАВОЇ РОЗПРАВИ.

ПОТОПТАЛИ ВСІХ ПОГАНЦІВ,
СТРІЛАМИ ПІЙШЛИ ПО ПОЛЮ,

КРАСНИХ БРАНОК ПОЛОКЧАНОК
ЗАНИМАЮЧИ В НЕВОЛЮ.

БРАЛИ ЗЛОТО, ПАВЛОКИ,
ДОРОГІЇ ОКСАМІТИ.

ОПАНЧАМИ, КОЖВХАМИ
ПОЧАЛИ МОСТИ МОСТИТИ, —

ПО БОЛОТІ ОПАНЧАМИ,
ПО ГРЯЗЮЦІ КОЖВХАМИ,
ВСАКИМ КРАМОМ ПОЛОВИЦЬКИМ,
ПОЛОВИЦЬКИМИ МІХАМИ.

Я ЧЕРВОНИЙ СТАГ І ЧІЛКВ,
СРІВНИЙ СПИС І БІЛВ ФАНВ

ХОРОБРОМВ ІГОРЕВИ

СВЪАТOSЛАВИЧЕВИ ДАНО.

Гей дримає військо в полі,
гей дримає вже на дзєре!
Далеко коно загналось —
Ольгове гніздо хоробре.
Не вродилось для обиди,
ні для кречета в пїстини,
ні для тебе, чорний крѣче,
препоганій Половчинї!
Гза вїжить вже сїрим вовком
на великий Дон без впинї,
а Кончак йомѣ слїд править
в половецькѣю країнѣ.

а дръгъ днинѣ крѣвава зора
Ранок звѣщає.
Чорніі хмарн сѣнѣть знад мора,
Бѣ хмарах блискавка палає.
Чорніі хмарн хочѣть прикрити

Чотири сонца,
Бѣдѣть тѣ громи бити і бити,
Бѣдѣть тѣ стрѣли, як злива лити
Бід Донѣ й Донца.
Тѣт то спѣси поломають ся,
Шаблюки тѣт пощереблять ся,
Об шеломи вдаряючи,
Половцѣв скрізь швкючи,
Над Каллою, над Доном рікою . . .
Працай земле, ти вже за горою!
Бѣ вітри, Стриогові онѣки, женѣть
Знад мора і на Игорѣ вої
Кидяють каленіі стрѣли.
Земла дѣднитъ, ріки мѣтно текѣть,
Над полжми кѣпотн сїли.

Стаги мають, а Половці ідуть
Знад моря і звідтам, де Дон,
І зі всіх сторон
Наші полки крѣгом окрѣжають,
Нипреглядними товпами.
Криком бісові сини
Перегородили стини,
І Русичі цинтами.

севолоде, Твге Мрнй!
Та нема тобі в нас пари!
Ти все першнй серед бою,
Твій меч гострий все горою.
Стієш стріли, крешеш громи,
Ударяючи в шеломи.

Куди тільки конем скочиш
І зероєю замригочиш,

Лежать лови поганії
Розваліні, багранії,

Оварській лежать зерої —
Я все тото з рўки твої.

Я все тото з рўки того,
Що забєє себе самого.

Кинєє Чернигїк коханий —
Щож для нього нинї рани?

Для крївавої розправи,
Забєє почести й забави,

Забєє звичай Глїбївної,
Прекрасної і вірної.

же бѣли віки Трояна,
бѣли Ярославѣ годѣ;
настав Олегъ Святославичъ —
бѣли Ольговѣ походы.

Олегъ кѣмъ мечемъ крамоли,
сѣв стріли къ вѣчній брані.
Бѣло, стѣпнѣть въ златѣ стрѣмѣ
къ городѣ Тъмѣторокани,
а Есиролодъ Ярославичъ
уже той брѣзкѣтъ добре знае;
а къ Черниговѣ Владимиръ
цю дна вѣха затикае .
Бѣславнѣсь Борисъ Бѣчиславичъ
въ военномъ запалѣ.
Постѣланѣа йому слава
паполомъ на Камалѣ.
Полагъ Борисъ Бѣчиславичъ
въ Ольговѣй оборонѣ.
Бракъ і Святѣтополкъ зъ Камли
батька на вгорські коні.
На вгорськихъ іноходцахъ
вѣзъ його въ городъ Кіивъ,
въ княжий, стольный городъ Кіивъ,

до святої, до Софії.
Сідав Олег Гориславич
свари ніби стріли з лука.
Погнебла в княжих сварах
жизнь Дажбогового внука.
Бік вкорочував са людям
в княжій єдності — сваволн.

Мало де погейкували
ратаї тоді в полн.
За те часто гралн крвкн,
трѣпом ділачи са живо,
а галки свій говір знали
в перелеті на пожикѣ.
То було в ті давні січі,
в ті походи, цю минѣли,
а такої січі певно
ще не бачили й не чули.

перед сьвіта до вечора,
ї з вечора до досьвіта
Летать стріли каленії,
Брязчать шаблі о шоломи,
Тріщать списи гартовані
Б степ, в незнаемом полї,
Серед землі половицької.

Земля чорна копитами
Поорана, порита;
Кістьми земля засїана,
ї кровію полита.

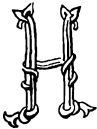
І жвѣра-тѣга на тім полї
Зійшла для рѣської землі.

Що гомонить онтам, зичить
Ї досьвіта? То повертає
Той Ігор військо на пригодѣ
Томѣ Бѣй-Тѣрѣ Кесволодѣ.

І бились день,
І другий бились,
Та коло полѣдня на третій
Поникли Ігореві ставі.

Оттак на березі Камли
Брати різнились, бо нестало
Крови-вина! Допирували
Хоровері Рівнічі той пир —
Скати́в упоїли
Й самі простагли сь
За землю рвськкю. Хилилась
І слалась плачѹчи трава,
Бисокі гнѹлись дѣрева,
До долѹ гнѹли сь, жѣрились.

є веселаж бо то, братта, година настала,
Бже пѣстинна всю нашѣ силѣ погрѣбала.
То в синѣх Даж-Бога внѣка Злєвѣда ожила

І на землю Тролановѣ дѣвою встѣпнула;
Лєгдинними крилами розплєскала море,
І в Донѣ плєскаючи розвѣдила горе.
Розвѣдила время люте, підійнались Фини,
Я в князѣв на поганихъ усобенца гине,
Бо брат братѣ став казати: „се мое, мій брате!“
— І се мое, і то мое! Дрѣгий став казати.
І за малє, ак велнке, стали вимовлати.
І самі на сєбє стали крамоли кѣвати.
Я почали зі всѣхъ сторін зволѣкати снлн
І на ріднѣ землю рѣськѣ вѣдою ходили .
Ой далекож зайшов сокіл к морю птиці вѣти,
Та хрѣброго вжє Ігора полкѣ не воскресити.
І за і Кончак в рѣськѣ землю з криком поскакали
І там в пламенномѣ розі пожар розкидали.
Заплакали рѣські жєни, стали голосити :
„Ой вжєж нам мѣжѣв млинѣхъ мислю не змислити.
Нї мислю і змислити, дѣмою здѣмати,
Нї очима огладати, нї гостинці брати,
Яні золота, нї срібєла не перєспати!“
Застогнав бо вжє і Кнѣв жалєм та тѣгою,
Зажѣрєв сѣ і Чернигѣв напастю лнхѣю.
Тѣга тѣжка розіллѣлась, нарєбила жалю,

І печаль тече, жирве по нашомь краю.
 Я князі все на себе крамоли кввали,
 Я погані рвськв землю всюди обеігали,
 І збірала дань по білці від кожного дворв
 І сипали добром рвським по синьомь морв.
 Бо ті славні Сьвятославіці, дві храверії сили,
 Всеволод Бвй-Твр і Ігор кривдв розввдали,
 Котрв батько їх кнівський приспав бво тнхо.
 О, великий Сьвятослав той Половцям бвр лнхо!
 Він розввдав їх полками, стальними мечами,
 він на землю половецькв наствпне ногами,
 Прнтоптає горен високі і арн гланокі,
 Змвтиє ріки і озера, висвшивнє потоки.
 І Кобакв з Лвкомора внхром молодецьким
 Він внхватне із желізних полків половецьких.
 І попар Кобак поганнй в Кнів, в столицю
 Ё Сьвятославові покої, в князевв грндницю.
 Тож то Німіці і Кенедці, Греки та Морава
 Кназа Ігора не славать, славать Сьвятослава.
 Того гвдать, бо він стратне полки молодецькі
 І рвськее золото всипав в ріки половецькі.
 Це й для себе молодого здобвє сідло нбве,
 Сік із свого золотого в сідло кощійове.

Бжеж на річці, на Камлі, тьма світ заступила,
І по Русі розтягла са половецька сила.
Ак гніздо свиріпих пардів вона розійшла са;
Загреміла зла неволя на вольнью волю;
І вже Дня той ненависний кинув са до долу.
От над синім морем стали готські дівчата
Руським золотом звінити і пісні співати;
Хвалать Бусовв години і мєсть Шарукана . . .
Я тѣт вже ніякої радости нема нам . . .“

ронне князь Сьвятослав Рязанский
слова зовоти зі сьвятими:

Бзанаць ви скоро, в ранні гоан
Повокіть змаю коюрати,
Ріками крок їх провнякати.
Так, хоч хоробри ки нь зьврати,
Хоч сьриць ваши вь зьврати,

Кн Яромо - марно коюван,
Вь чьстн - сьакн нь прнцван.
Ще нь старість мою сьдочавь
Крван вь тьрєоть і вь несавь.
Бо — аж поїва сь зьрєать.

Аржнина Аросава, врата?
Аж ти! Мортн і Шькьсн,
Татранн, Топьакн, Оькьсн,
Рьєрн, — чьрннлїсцькі коьї,

Що то зь ножамн анш, вь зь зьрї,
Шннн кь крїкьрью рознрєрь
І кнком зь зьбєванн сьавь
Арманн кн сьот: ннцьмо

Нрєаню сьавь зь зьбєванн,
Вь ак єї зь зьчємо матн,

То рькє і прькнню снннчємо.

Братта, скажіть, вблос се дико
Мені старомв змолодіти?
Сокіл, як випирить са, живо
Й високо може підлетіти,
Щоб вражв птицю воювати,
Гнізда к поталв не подати
Так цюж! Кназі тепер вбдь-за-цю
Скарать са й сходать на ні-на-цю,
Й корог з того корнстае.
Х Рнмі крик, народ конае,
І Колодмир в сю годнів
В кровн кбпаеть са і гинє.
О горе, горе, горе синв
Старого Гліба!"

лакний княже Всеволоде!
а тож тобі для зацїнти
златого вітцїв престола
не мислю прилетїти!

Можеш бо кеслами Колаґ
розкропити в одній хвили
й Дон шеломами до каналї
кичерпати без насилн.

Будь ти, княже Всеволоде,
в тїй сїчи, в тїй крани,
квѣлк чага по ногатї,
коцїй квѣкн по рїзани.

І по свшї бо стрїлаєш
шереширами живими ---
кдатними силами Глїба,
Глїбовичами троїми!

Куй Рвриче і Дакиде!
Не в кас то, господинове,
позолоченї шеломи
плавали, вѣло, по кровн?

Не в влас хоробрав дръжина
ривла тѣрами к пѣстинї
під каленими шаблами
серед пола на чѣжинї?
Б стрѣменаж за землю рѣськѣ,
за нарѣгѣ Половчина,
і за рани Ігоревї —
Сѣвятославового сина!

рославе Осьмомисле, в Галичи, городі слакнім
На престолі сидиш золотім, стародавнім.

Ти полками жєлізними підпер вгорські гори,
Для корола на Двняю поклав тяжкі забори.

Ти мєчєнн брємена важкі високо понад хмари,
Щє по Двнай лєкають сє твоєго сьдє-карї.

Перєд тобою по землєн кїжить страх і тьрєкота,
Ти по-кєсєк-час і в Києкі кїдчинюєш корота.

Ти з Галичи прєстєльного кидлєш, мєк до цїлєн,
До сьлтєнєн далєкого свої кєлєнї стрїлєн.

Стрїлєйжє, князю, в Кончєкє, гидкого Половчинє
За крок і рєнн Ігорє, за Ськєтєслєкє снєн.

Вий Романе і Мстиславе!
Ї хоробрій мисли сьміло
ви рїшаєте сь оба

й разом на воєнне дїло.
Кожний з вас планє, як сокіл
в завзяттю під блакїтн,
цїбе ширяючи на вітрі
птаха в летї одолїти.
Бо желїзнї в вас попрѣги
під шеломами Латина,
від яких земля страєла сь
і всь ханова країна.
Я Литовцї і Половцї,
Деремела і Пїтеаги,
списи кинѣвши, склонили
голови під мечї нагї.
Та вже, княже, Ігорєви
сонце сьвїтла поскѣпило,
а дерево, похилившись,
листе не з добра зронило.

І по Свѣлі і по Роси
города кже подїлили,
але Ігорєвиґ воїв
воскрєсити нема сили.
Дон тебе кзиває, княже,
на повїдѣ князїк кличе.
Бже й Ольговичі хоробрі
доросли, щоб стати в сїчі!
Інгварє і Бєсєволодє
й ви всі три сини Мстислава,
що за вами, шестокрильці,
із гнїзда вже линє слава!
Биж не жеребом повїди
власть захопили в рѣки!
Я щож ваши ладські списи,
а щити, шеломи й лѣки?
Загородїть ними поле
за нарѣгѣ Половчина
і за рани Ігорєві —
Сьвѣтослакового сина!

Бже ко срібних стрѣй не котить
Свѣла до Переяслава;
кже під криками поганих
блїдне Двина величава,
тече грізним Полочанам
не водами — болотами.
Оден Ізяслав Касилькїк
бразнїк острими мечами.
О литовській шеломи
позвонив собі на славу.

У кореня підтак славѣ
своємъ дѣдоки Кісеславѣ
й самъ підтатий покаланъ сѣ
під антовськими мечами
на крикаві вѣйні трати —
під черконними циптами.
Кізак на смертне ложе славѣ,
кзав і в смертній хилі каже:
„Приодік твою дружинѣ
птахъ криломъ скоімъ кже, княже,
а крокъ єї зъкірі лижѣть!“
Ой пригодажъ то, пригода!
Ні тамъ брата Брачислава
не було, ні Кісєволода.
Зъ нихъ одинъ жемчужинѣ дѣшѣ
вироникъ зъ крипкого тѣла:
черезъ ожереле златѣ
дѣша зъ тѣла блѣтѣла.
Сѣмомъ голоси озвались,
зникли радощі нечаяно;
тільки й чѣти зъ Городні
трѣбенъ трѣбѣлѣть незвичайно.

Прославе й ви єсі князкы
Кісєславові нестрѣджені!
Зънизіть стаги, в похви вѣснѣте
мечі кані поцѣрѣлені!
Кже ви зъ дѣдової слави
кискочили! Ваша слака,
що поганъ на землю рѣськѣ
накѣли, на жизньъ Кісєслава!

Лиш кралолами своїми
навели ви їх з чужини.
З ваших скарів вийшла напасть
половецької країни.

семомъ Трояна віці
Биславъ князь жеребомъ киньє,
Жеребомъ киньє о дівчиньє.

Скочивъ вінъ скоро на коня
І в клюки вперъ ся і полиньє,
З города Києва полиньє.

Копіємъ золотого стола
Б городі Києві діткньє ся,
На дно доторкньє ся.

І з Білгородъ спікнїч,
Акъ дикий звїр степами мчавъ ся,
Б мраці ховавъ ся.

І раннимъ ранкомъ на зорі
У Новгородъ вивъ таранами,
Бідчинявъ брами.

І втративъ славу Арославъ,
І вінъ своїмъ зенчаємъ
Бовкомъ з Дядьтокъ на Немингъ гнавъ.

Я на Немизі — що за жінка?
То не снопами вкрилась нива,
І не снопів лежать там квіти.

То простагли сь людські трішки,
Я смерть молотить їх мечами,
Немок жєлізними ціпами.

Я смерть молотить, не зважає,
І дивні з тіла вивікає,
Там, над Немиги берегами.

сєслак люднї своїх сѣдик,
Порядкѣвак князѣми,
Ѣ поночах ак вѣкв блѣдик
Мрами Ѣ блѣраками.

Ошкнїч. З Києва вїжить,
Та заки дєнь настане,
Нїм сонцє зємлю озарить —
Кєсєлак в Тьмѣторокани.

З Полоцькѣ дзкони гѣдѣть
Йомѣ в храмї Гофїї,
Бїн Хорсоки перейдє нѣть,
Кї Києвї чѣє дзкони тїї.

Немало Ѣ кїн перетєрпїк,
Хоч дѣха мак дикнѣго,
Про нього то сѣпїкак припїк,
Тѣїр Божна старого:

„Хоч хитрий бѣдѣ, хоч скорий бѣдѣ,
Шквдкий, мѣк хїжа птица,
То сѣдѣ божого минѣть
Нїкомѣ не годїть сѣ.“

Лий, стогнати землі рвській
при спомині первих годин,
при спомині князів первих!

Я ніхтож во ї не був годин
Владимира пригвоздити
до гір київських І нині —
вже ті стаги в Рюриковій,
ті в Давидокій дрвжині!

Та корожо вже тим стагам
довгі крила покікають,
хоч осьпівбють під ними
слакні вої на Днлю.

Й то не сива зозвленька заквѣвала,
Не дрівні пташки зацвітали, —
То Арслакна, рано до схід сонця, слізно ридала,
Словами промовала:

„Ой полечѸ, — каже, — а зозвляю,
Та помчѸ са по синім Двняю,
ГадѸ-кладѸ край річки Камли,
ЗмочѸ свої коєрові рѸкави,
Та обітрѸ князєви керкаві
На хоробрім тілі єго рани.“

Ой в Пстивелі на мѸрови зрана,
Ще й мєне сонце не вставало, —
Ак Арслакна гірко плакала, ридала,
Словами промовала:

„Кітрє, — каже, — вѸйніє вітрило:
Чи то тобі мої сльози млі?
На цюж кієш, кієш, закїєєш,
На цю ханові стрїли хѸпаєш
На легкомѸ крилі підїймаєш,
Кї вїсько мого княза пѸскаєш?
Чи то тобі є мало просторѸ
Бїлати са попїд небосклоном,
Синї фїлі в морі піднимати,
Корабелі на хвиллѸх гойдати?
На цюж мою радїсть розвїєєш —
На шовковїй травї розстїлєєш?“

Ой в П'ятівлі на м'роки зрана,
Ще й яснє сонце не вставало, —
Ак Мрославна гїрко плакала-ридала,
Словами промовала:

„Ой ти, Днїпрє, — каже, — Слаб'єго!
Чом'ж мені не принесеш, синїй,
Князя мого, єдин'є др'жин'є, —
Щоб я йом'є, до с'хїд сонця рано,
Своїх гїрких слїз не послала?“

Ой в П'ятівлі на м'роки зрана,
Ще й яснє сонце не вставало, —
Ак Мрославна гїрко плакала-ридала,
Словами промовала:

„Аснє, — каже, — тряснєє сонце!
Любо смєш з свого ти кїконца,
Добрим людам тепло розливаєш —
На щож менє слїзми обликаєш?
На цю своє горачє промїннє
Розсплаєш на княж'є др'жин'є?
На безвїддю — їх згагою томнш,
Сагайдаки — спикою згиннаєш,
Стрїлишниці — т'єгою замикаєш?“

ж кризньло сине море
Саме опікночи,
Ідуть мраки тьманами,
Закривають очі.

Ігорєки Бог пѣть каже
З неволі до домѣ,
На рѣськѣю землю, к огню
Столѣ золотомѣ.

Позгасали щє з вечера
Вечірній зорі:

Ігор спить, не спить і чє,
Мислю мірить поле,
Мірить з Донѣ великого
До малого Донца.

Ѣж кінь заржак в опікночи:

Щє до сходу сонца.

І Овлѣр там за рікою

Сенсук на стпюкі,

Дає князю розвміти,

Що кє на готові.

Ѣле князю знать не бѣти,

Земля загѣділа,

Застѣкала, загрєміла,

Трава занѣміла.

Гина Святослава,
Що стелить траву зелену
Понад берегами,
Одагав туманом теплим,
Попід деревами.
Стеріг його ти гоголем
На воді при кітрі,
Чайками на кистрих стрілах,
Черна ддю в покітрі.“
Чиж не правда — каже — Ствгна
Стрвю чвднв має,
Бо чвжі потоки зжерла,
Сама голодає,
І мвтній свої стрві
Об корчі розтерла.
Там на темнім тім березі
Мати Ростислава
Оплакала молодого
Гина Ростислава.
Там і квіти зажврились,
Жалобою вкрились
І дерева із твгою
До землі склонились.

о не сороки в лозах гвєстих на вїттю скриготали,
То Їза і Кончак, половицькі хани, Ігоря доганяли.
Та ще тоді ні галки, ні корони, ні жадна иньша птиця,
Що по корчах, по байраках, над водою гніздить ся,
Раннього гаморв свого до схід сонця не піднімали,
Тільки дятлі-ствкачі квілі та соловийки сьпівали.
І каже Їза: „Ой летить сокіл до гнізда перед нами,
Я ми його соколича та вєймо стрілками.“
Кончак йому: „Нехай летить! Половецька дївчїна
Красою, мов пїстами, спїтає його сина.“
Я Їза тоді: „Та що прийде нам із пїтання того,
Кїтїчуть вони, нас заклоє птиця з краю чїжого.“

Казав колнсь Болн сьпівцєки
Миньлих годїв Арослава,
Що дрвгом був для Олега,
Я сьпікаком в Сьвятослава,
Казав: „Ой горе раменам
Без голови, а голові
Без плїч погано!“
Так і нам
Без Ігоря.

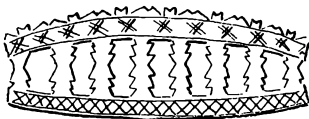

неві сонце сине —
Ігор в рідномъ краю!
Піють са сьніги дівочі
Генъ кід моря, з Днѣаю.

Піють са сьніги в Київ.
Коричіком на проці
Їде Ігор вклонитись
Пресвятій Пирогоцій.
Ксюди радість, веселість. ---
Нѣмож, братта! Згадаймо
Дакних князів, молодшим
Належнв честь віддаймо.
Слава, честь Ігорики!
Честь дам нкого і сина!
Най жне Ксволод нам,
І князі і дрвжина!
Най цасанко коюють,
І най полки поганські
Покорѣть і поворють
За народ христіанський!
Гей до ків від нині
Князам нашим честь, слава!
Честь синам Сьвятослава
І хоробрій дрвжині!

Пімінъ.

ДЕЯКІ ПОЯСНЕННЯ.

Боян, славний співак, що жив під кінець XI. або з початком XII. віку. Співав про подвиги Ярослава й Мстислава, синів Володимира Великого.

Роман Красний, внук Ярослава Мудрого, брат Олега Гориславича.

Ігор, син Святослава київського, князь Новгороду Сіверського.

Володимир, його син.

Всеволод, Буй-Туром званий, брат Ігоря, князь курський і трубчевський.

Святослав Ольгович Рильський, братанч Ігоря.

Троїа — давнє наше божество. Троїаова земля — се наша земля.

Велес — поганський бог скотарства, опікував ся співом і співачками.

Див — неприхильний нам бог.

Сула — лівобічна притока Дніпра, над ньюю місто Ромен (Ромни, а також іноді казали Рим).

Корсунь або Херсонес, город на Кримі, стариння грецька оселя.

- Корсунь, місто в Київщині на півдонний захід від Канева.
- Сурозьке море — море Азівське.
- Тьмуторокань — між Кубаню й Азівським морем.
- Путивль, місто в курській губернії.
- Гза і Кончак, ханя половецькі.
- Половці, племя монгольське, сиділи між Допом і Волгою.
1068 напали у перше на Переяславщину.
- Каяла — ріка горл. Так називали тую ріку, де бив ся Ігор з Половцями.
- Стрибог — бог вітрів.
- Овари, Авари, Обри — орда, що прийшла на наші степи в половині VI віку. „Були сї Обри тїлом великі, а умом горді,“ каже про них київський літописець.
- Всеслав — князь Полоцький, внук Ізяслава, сина Рогіди, слав характерником. Підчас нападу Половців на Київ добули його з неволі й зробили своїм князем проти Ізяслава, котрий утік до Польщі, до свого шваґра Болеслава. З Поляками напав Ізяслав на Київ, а Всеслав утік.
- Всеволод Ярославич, князь Київський 1079—1093.
- Володимир Чернигівський, той що сидів на батьківщині Олега Гориславича. Олег за те ходив на нього з Половцями.
- Борис Вячеславич — внук Мономаха.
- Дажбогові внуки — Українці. Дажбог найвїсший бог, бог сонця.
- Обяда — біда, богиня неволі.
- Святослав — князь Київський (1073—1076), вславив ся в боях з Половцями.
- Святослав — батько Ігоря відняв світлу перемогу над Половцями 1184 року.
- Лукоморе — частина Азівського моря.
- Грядиця — компанія в княжій дворі, в котрій перебувала грядь, т. е. вартя.

Коцій — невільник.

Сон Святослава — се образ його тривоги о будучність вітчизни; тисове ложе — домовина, чорна наполома — смертне покривало, сине вино з трудом — отрута, жемчуг — слеза, стеля без сволока — небезпека, смерть в родині; кракане ворон — недобрі знаки.

Дебра Кисані — дебра коло Підгірців.

Бус — король Антії, що були предками Українців.

Шарукан — половецький хан, ледви втік 1107, побитий Русичами.

Брат Ярослав — брат Святослава Київського, Ігорового батька, князь Чернігівський.

Могути, Шельбири, Татраня, Топчакки, Ревуги й Ольбири, імена фінських родів, Ковуїв, що вславилися великою хоробрістю.

Різань і ногата — давні монети.

Ярослав Осьмомислом званий, син Володимирка, був князем в Галичі 1153—1187.

Рюрик († 1214) і Давид (1197), князі смоленські, сини Ростислава, правнуки Мономаха.

Ятвяги — племя, що мешкало між Німаном а Вілією.

Інгвар — син Ярослава, був короткий час князем киявським коло р. 1200 і в друге коло 1212.

Овлур — Половчанин, що помагав Ігореві добути ся з неволі.

Гоголь і чернята — птиці.

Стугна — ріка в котрій утопив ся син Всеволода, Ростислав, що вибрав ся був (1093) з Володимиром Мономахом на Половців. Як Донець був добрим для Ігоря, так Стугна злою для Ростислава.

Половецькі вежі, себто хати, котрі можна було переносити з місця на місце, як звичайно в кочовиків.

ЗМІСТ.

	Сторона
Чи не добре булоби нам, браття, перевів	Богдан Лепкий 13
Глянув Ігор на сонце, на ясне	Богдан Лепкий 15
Гей Бояне соловию	Василь Щурат 16
Як ступив Ігор князь у стремя	Богдан Лепкий 18
Меркне ніч, рання зоря пала	Богдан Лепкий 19
А в п'ятницю рано в ранці	Василь Щурат 20
На другу днину кривава зоря	Богдан Лепкий 22
Всеволоде, Туре Ярий	„ Богдан Лепкий 24
Вже були віки Трояна	„ Василь Щурат 25
Сперед сьвіта до вечера	перевід Т. Шевченка 27
Не веселаж бо то браття година настала	С. Руданського 29
Сумні стали від печали городові стїни	М. Максимовича . 31
І ронив князь Сьвятослав	Богдана Лепкого 33
Славний княже Всеволоде	Васили Щурата . 35
Ярославе Осьмомисле!	Богдана Лепкого 37
Буй Романе і Мстиславе!	Васили Щурата . 38
В семому Трояна віці	Богдана Лепкого 42
Всеслав людий своїх судив	Богдана Лепкого 44
Гей стогнати земли руській	Васили Щурата . 45
Ой тоне сива зозуленька закувала	Панаса Мирного 46
Аж бризнуло синє море саме о півночи	С. Руданського 48
То не сороки у дозах густих .	Богдана Лепкого 51
В небі сонце силе	Богдана Лепкого 52

Vom Preßbureau des Kriegsministeriums genehmigt.

Vom k. k. Ministerium für Kultus und Unterricht
:: am 2. Oktober 1915, Z. 29.314, genehmigt. ::